

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
postmottak@bld.dep.no.

Vår referanse: 2012/10242

Bergen, 12. november 2012

Høringsuttalelse vedrørende forslag til endringer i Lov 17. juli 1992 Nr. 100 om barneverntjenester (Barnevernloven) med tilhørende forskrifter.

Innledning

Høringsuttalelsen hviler på det grunnleggende faktum at samfunnet (barnevernet) har et ansvar for å sikre at barn som lever i en omsorgssituasjon som setter deres helse og utvikling i fare, får nødvendig hjelp til rett tid. Vi har forskningsbasert kunnskap om at tidlig og vedvarende omsorgssvikt forårsaker relasjonelle traumer med påfølgende nevrologiske endringer, som utgjør risiko for omfattende og varig skade. Den grunnleggende utfordringen for barnevernet er å iverksette målrettede innsatser overfor barna og familiene og å evaluere om innsatsene sikrer barnet tilstrekkelig god omsorg. Dersom innsatsene blir vurdert ikke å gjøre det, er det nødvendig å sikre barnet en omsorgssituasjon som støtter barnets utvikling. I dag har barn som blir plassert utenfor hjemmet i snitt mottatt hjelpetiltak over tre år. For mange barn er denne perioden for lang, noe som viser seg ved at barn og unge som plasseres i fosterhjem og institusjon i hovedsak er barn med høy forekomst av psykiske lidelser.

Innsatser som tar sikte på å begrense barnas skader og hjelpe dem inn i positive utviklingsløp, må være langvarige og vil innebære betydelige utgifter. Dette må ligge til grunn for barnevernets tiltaksapparat, uansett hvordan man innretter ansvars- og betalingsordninger.

Uttalelse vedrørende oppgave- og finansieringsansvaret (Del 2)

RKBU Vest slutter seg prinsipielt til forslag som innbefatter at kommunenes ansvar i barnevernet blir tydeligere. Et større kommunalt økonomisk ansvar for plasseringstiltak er derfor rimelig, og det er positivt at fagteamenes samhandling med kommunene i mindre grad skal styres av fagteamenes ansvar for å søke å holde kostnader nede. RKBU Vest mener imidlertid den foreslåtte overføringen av finansieringsansvar til kommunene innebærer en klar risiko for at dilemmaet mellom faglige hensyn og økonomiske føringer ikke løses, men overføres til kommunene. Hvis forslaget til økonomisk ansvarsfordeling skal gjennomføres, er nødvendige økonomiske overføringer til kommunene en forutsetning. Både faglige og økonomiske forutsetninger for å ta ansvar for plasseringstiltak vil variere med kommunens størrelse. Forslaget bør derfor sees i sammenheng med spørsmålet om økt interkommunalt samarbeid for å sikre tilstrekkelig solid faglig og økonomisk fundering av tjenester til utsatte barn og unge.

Det foreslås en innskrenkning av fagteamets bistand til kommunen i enkeltsaker; som veiledning og utredninger. Veiledning og utredning foreslås erstattet med generell faglig utvikling som utarbeidelse av felles standarder og veiledning på hva som er god saksbehandling og kvalitet i det kommunale barnevernet. Innskrenkingen skal også gjelde overfor kommuner med liten bemanning og lite erfaring med alvorlige barnevernssaker. Samtidig foreslås det at staten kan etterspørre ytterligere utredning fra kommunen, dersom staten mener kommunens utredning er mangelfull. RKBV Vest mener at kommuner som ønsker faglig bistand i enkeltsaker fortsatt bør ha anledning til å henvende seg til statlig barnevern ved fagteam, og finne utfyllende fagkompetanse der, som kommunen ikke selv besitter. Dersom kommunene i enkeltsaker ikke har muligheter til å henvende seg til fagteamene, vil barnevernfaglige vurderinger lett kunne overlates til et privat marked og motvirke opparbeiding av kompetanse både i kommunalt og statlig barnevern. RKBV Vest fraråder en utvikling der staten ikke har muligheter til å gi bistand i enkeltsaker, men kun har en rolle i å kreve videre utredning fra kommunen. Dette vil etter vårt syn virke unødige konfliktdrivende, og øke risikoen for at barnets behov ikke blir tilstrekkelig belyst.

Departementet viser til at det i evalueringen er foreslått etablering av et nytt kunnskapssenter for videre fagutvikling av feltet. RKBV Vest mener det er hensiktsmessig å bygge på allerede eksisterende regionale forsknings- og kunnskapssentre for barnevern og psykiske helse. Disse er med sin kliniske og forskningsfaglige kompetanse godt egnet til å videreutvikle fagfeltet.

Uttalelse vedrørende enkelttema i departementets forslag (Del 3)

13: Barns rett til medvirkning og barns mulighet til å ha en særskilt tillitsperson

Det foreligger omfattende dokumentasjon på at barn ikke gis tilstrekkelig anledning til deltakelse og medvirkning i forhold til barnevernet. RKBV Vest støtter departementets forslag om en tilføyelse i § 4-1 om at *"Barnet skal gis mulighet til medvirkning, og det skal tilrettelegges for samtaler med barnet"*. RKBV Vest vil samtidig understreke at en slik tilføyelse i loven ikke er tilstrekkelig for en endret praksis på dette området. Økt vektlegging i utdanning og praksis når det gjelder forståelse, holdninger og kultur knyttet til barns medvirkning, vedholdende utvikling av samtalemetodisk kompetanse og organisatorisk tilrettelegging vil ha minst like stor betydning som bestemmelser i lovverket.

I Høringsnotatet foreslås det videre at *"Barn som barnevernet har overtatt omsorgen for kan gis anledning til å ha med seg en person barnet har særlig tillit til."* RKBV Vest er enig i intensjonen bak dette forslaget. Vi mener barn bør ha en selvfølgelig rett til å ha med seg en støtteperson i samtaler med barneverntjenesten. Derfor stiller vi oss spørrende til formuleringen *"kan gis anledning til"*, som synes å la det være opp til barneverntjenesten å avgjøre om slik anledning skal gis.

Selv om barn som er under barnevernets omsorg, er i en særstilling med hensyn til hvilken innflytelse barnevernet har i deres liv, mener vi at anledningen til å ha med en tillitsperson også må gjelde i andre faser i en barnevernssak og andre tiltaksformer.

Det er samtidig viktig å ha som utgangspunkt at også for de fleste barn som er i kontakt med barnevernet, vil deres daglige omsorgspersoner også være deres primære tillitspersoner. Med andre ord vil barnets behov for støtte i møter med barneverntjenesten ofte ivaretas av fosterforeldre når barn bor i fosterhjem og foreldre når barnet bor hjemme.

Tillitspersonen vil være vesentlig i de tilfeller hvor fosterforeldre eller foreldre ikke representerer slik støtte for barnet. I dette ligger at tillitspersonens rolle må ses i forhold til rollene til andre voksne som også skal ivareta barnets interesser, som tilsynsfører saksbehandler, barnets talsperson, foreldre og fosterforeldre/institusjonspersonale.

RKBU Vest oppfatter posisjonen og rollen tillitspersonen er tiltenkt som noe uklar. Høringsnotatet sier at tillitspersonene ikke skal ha en formell rolle i barnevernssaken, samtidig som de skal levere politiattest og skrive under taushetserklæring. Hensikten med ordningen må være at barnets behov for støtte i sin kontakt med barneverntjenesten ivaretas, og det må avveies hvordan formalkravene til tillitspersonen kan tilpasses den fleksibilitet som er nødvendig for at barnet skal kunne nyttiggjøre seg ordningen.

15: Hjelpetiltak for barn og familier

Høringsnotatet retter oppmerksomheten mot eksemplifiseringen av tiltak i barnevernlovens § 4-4. At eksemplifiseringen virker begrensende på barnevernets arbeid, er mer en hypotese enn et dokumentert faktum, og en skal ikke se bort fra at eksemplifiseringen kan hjelpe brukere og samarbeidspartnere til å forstå hva slags bistand barneverntjenesten kan gi. Likevel finner RKBU Vest det vanskelig å formulere en oppstilling som både er dekkende for den bredde hjelpetiltakene bør ha, og som tar høyde for utvikling av nye tiltak og intervensjoner. RKBU Vest støtter derfor forslaget om å fjerne eksemplifiseringen av tiltak i § 4-4 annet og tredje ledd.

Departementet ønsker å tydeliggjøre *”hva som er formålet med et hjelpetiltak, og således i større grad fokusere på hva som er ønsket virkning av et slikt tiltak”*. I § 4-4 første ledd foreslås derfor tilføyelsen: *Hjelpetiltak skal ha som formål å bidra til positiv endring hos barnet eller i familien.*

RKBU Vest støtter intensjonen om å øke bevisstheten om hva som skal være virkning av tiltakene. Vi kan imidlertid ikke se at en oppnår dette med den foreslåtte tilføyelsen. Formuleringen *”barnet og familien”* kan like mye signalisere en utvidelse som en spissing av hjelpetiltakenes formål. Den vedvarende og omfattende økningen i hjelpetiltakssaker i barneverntjenesten, reiser spørsmål om hvorvidt barnevernet påtar seg oppgaver som like gjerne og kanskje bedre, kunne vært ivaretatt av andre tjenester. Barnevernloven bør holde fast ved at det er barnet som skal dra nytte av barneverntiltakene. Dette blir etter vår mening utvannet ved at *”familien”* tilføyes i en

formålsformulering. Ved å tilføye "familien" på slutten av annet ledd ("*hjelpetiltak for barnet og familien*"), er det tilstrekkelig tydeliggjort at hjelp til barnet ofte går gjennom tiltak for familien.

I tråd med dette, vil RKBU Vest påpeke at høringsnotatet står i fare for å formidle en forståelse der barns utvikling kun avhenger av foreldres samhandling med og omsorgsutøvelse overfor barnet. Selv om disse faktorene er grunnleggende viktig for barnet, bør et tiltaksapparat overfor barn innenfor hele aldersspennet 0-17 år, avspeile en utviklingsøkologisk forståelse som innbefatter betydningen av fungering, støtte og intervensjoner på flere av barnets arenaer.

16: Regulering av institusjoner med behandlingshjem

RKBU Vest støtter forslaget om at barn som blir plassert etter barnevernlovens § 4-24 og § 4-26 kan plasseres i institusjoner med behandlingshjem, og at dagens ordning med plasseringer etter § 4-27 fases ut. Innføring av institusjoner med behandlingshjem vil gi barn med alvorlige atferdsvansker muligheter til å få behandling i private hjem. For noen barn vil dette kunne være et godt alternativ til institusjon. Det er imidlertid viktig at departementet utarbeider forskrifter både for institusjoner med behandlingshjem og oppfølgingsenheten for å sikre at intensjonen med tiltaket blir tilstrekkelig ivarettatt.

17: Forslag om styrking av barneverntjenestens oppfølging av barn under og etter varetekt og straffegjennomføring

RKBU Vest mener det er av stor betydning at alle ungdommer under 18 år som sitter i varetekt eller gjennomfører fengselsstraff blir fulgt opp av barneverntjenesten. Dette vil både kunne bidra til å forebygge ny kriminalitet, og ha positive samfunnsmessige konsekvenser. RKBU Vest støtter derfor en presisering av dette i lovverket, jfr. §3-5 annet ledd.

18: Samvær med søsken etter omsorgsovertakelse

RKBU Vest synes det er viktig at barn som bor i fosterhjem får anledning til å opprettholde kontakt med sine søsken. Fra juridisk hold påpekes det også at praksis i den Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMK) gjør det relevant å stille spørsmål ved om det vil være mer i samsvar med Barnekonvensjonens mål og verdier at barnevernloven eksplisitt uttrykker at samvær mellom søsken skal vurderes. Det er imidlertid viktig å påpeke at søsken kan ha ulik tilknytning, og at det derfor er vesentlig at det i hver sak nøye vurderes om kontakt mellom søsken er til det enkelte barnets beste. RKBU Vest støtter derfor presiseringen i § 4-19 om at fylkesnemnda ved omsorgsovertakelse også skal vurdere om det skal fastsettes samvær mellom søsken.

19: Barneverntjenestens ansvar for å følge opp barnet etter en omsorgsovertakelse

Selv om det allerede i barnevernlovens § 4-16 i dag er formuleringer som forplikter barneverntjenesten til å følge opp av barnet og deres foreldre etter en

omsorgsovertakelse, støtter RKBU Vest forslaget om en ytterligere presisering av oppfølgingsansvaret ved en innledende setning i § 4-16.

20:Tilsyn og kontroll med barn i fosterhjem

RKBU Vest er opptatt av tilsyn som et sentralt virkemiddel for å sikre barn som bor i fosterhjem rettsikkerhet. Det er imidlertid etter hvert godt dokumentert at tilsynsførerordningen for barn i fosterhjem ikke fungerer tilfredsstillende, senest i Riksrevisjonens undersøkelse (2012) om det kommunale barnevernet. Det er derfor all mulig grunn til å sørge for at tilsynsførerordningen får en organisering og prioritet som sikrer tilstrekkelig innsyn i fosterbarna dagligliv. RKBU Vest er ikke enig med departementet i at tilsyn med barn i fosterhjem skal være en kommunal oppgave. Vi kan ikke se at dette vil medføre en høyere bevissthet og kvalitet ved tilsynsførerordningen

For å sikre tilsynet profesjonalitet er vi av den oppfatning av at Fylkesmannen vil være best egnet til å ivareta denne funksjonen. Vi er sånn sett helt på linje med flertallet i arbeidsgruppen departementet nedsatte i februar 2011 som konkluderer med at tilsynet med barn i fosterhjem bør ligge hos fylkesmannen, og at rettsikkerhetsaspektet ved tilsynet bør rendyrkes. Fylkesmannen har over flere år utviklet solid kompetanse på tilsynsmetodikk. Vi kan ikke se at kapasitetsproblemer og økonomi bør være noe argument for at fosterbarn ikke skal få det best kompetente tilsyn.

Høringspanelet ved RKBU Vest har bestått av: Stine Lehmann, Toril Havik, Øivin Christiansen og Dag Skilbred

Reidar Jakobsen

Leder